

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА:

***минуле, сучасне,
шляхи розвитку***

Збірник наукових праць

*Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету*

Випуск 7

ББК 63.3(4Укр) -7
У45
УДК 94(477)

Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: Зб. наук. праць: Наук. зап. Рівненського держ. гуманіт. ун-ту. Вип. 7. – Рівне: РДГУ, 2002. – 130 с.

У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів та музейних установ переважно Рівненщини, присвячені розгляду історико-мистецької проблематики західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різнобічні грані музичного мистецтва.

Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-мистецькою проблематикою.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Виткалов В.Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології Рівненського державного гуманітарного університету

Арцишевський Р.А.	– доктор мистецтвознавства, професор (Луцьк)
Афанасьєв Ю.Л.	– доктор філософських наук, професор (Київ)
Баканурський А.Г.	– доктор мистецтвознавства, професор (Одеса)
Бондарчук Я.В.	– кандидат мистецтвознавства, доцент (Острог)
Захарчук-Чугай Р.В.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Іваницький А.І.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Ільченко О.О.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Кияновська Л.О.	– доктор мистецтвознавства, професор (Львів)
Овсійчук В.А.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Прокопович Т.Ю.	– кандидат мистецтвознавства, доцент (Рівне)
Ричков П.А.	– доктор архітектури, професор (Рівне)
Смирнова Т.Б.	– кандидат мистецтвознавства, доцент (Рівне)
Станішевський Ю.О.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Троян С.С.	– доктор історичних наук, професор (Рівне)
Федорук О.К.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)

Упорядник тому: проф. **Виткалов В.Г.**

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 28 листопада 2002 р.)

Збірник зареєстрований Президією ВАК України як фахове видання з проблем мистецтвознавства (постанова №2409/2 від 9.02.2000 р.).

ISBN 966–602–053–X

Summary

The article is an attempt to reconstruct the conceptual system of creative work of Valentyn Sylvestrov. It is based on the principle of "sense field" which is formed by meaning of the word "melody" – one of the key word in the composers aesthetics.

"Monodia" for piano and symphonic orchestra (1965 r.) is interpreted in the contest of this system.

УДК 7 (477)

Т. Ю. Прокопович

ЦЕРКОВНА АРХІТЕКТУРА УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ В СТРУКТУРІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТРАДИЦІЇ

Враховуючи більш як столітній період розвитку культури українців у діаспорі, в сучасному мистецтвознавстві постала проблема вивчення двох цілком самостійних і водночас взаємодоповнюючих конструктів національного мистецтва, створеного як в Україні, так і за її межами. Це питання гостро дискутується й обговорюється на сторінках спеціалізованих наукових видань, конференціях та безпосередньо під час мистецьких акцій, які репрезентують художню діяльність вихідців з України.

Передусім, науковців цікавить проблема взаємозв'язку діаспорного мистецтва ХХ століття з національною традицією. Чи зуміли наші співвітчизники в умовах інонаціонального середовища зберегти зв'язок із культурою генетично рідної землі? Або ж наскільки суттєво відмінна творчість українців у діаспорі від національних духовних цінностей? Розв'язати ці питання найкраще на прикладі зразків церковного мистецтва, яке має у вітчизняній художній культурі самобутні стильові моделі та індивідуально-неповторні ознаки. Відтак у пропонованій статті спробуємо визначити провідні тенденції розвитку церковної архітектури в українських еміграційних осередках.

Інтерес до зазначеної теми викликаний насамперед тим, що останнім часом в Україні спостерігається відбудова давніх пам'яток церковної архітектури та спорудження нових, що актуалізує проблему спадковості у вітчизняному храмовому зодчестві. Тому принципово важливим для сучасних архітекторів стає вивчення досвіду сакрального будівництва минулого століття, який, зважаючи на складні обставини розвитку вітчизняного релігійного мистецтва в цей історичний період, переважно репрезентований зразками діаспорної культури. Отже, одним із першочергових завдань сучасних архітекторів є не тільки збереження і відновлення національної традиції, сформованої упродовж століть, але й використання здобутків діаспорного культового будівництва. Можливо, саме в його зразках сконцентрована класична формула культуротворчого процесу - взаємодії традиції та новаторства. Водночас вона збагачена не менш важливим фактором – зіткненням національних й інонаціональних духовних цінностей, які неодмінно виявляються у життєдіяльності представників діаспори.

На сьогодні у вітчизняному мистецтвознавстві ще не існує комплексного дослідження церковного будівництва в українській діаспорі ХХ століття. Лише поодинокі розвідки, здійснені вченими українського зарубіжжя, формують певне уявлення про культові споруди українців за межами рідного краю. У більшості випадків ці роботи мають цінний фактологічний матеріал стосовно досліджуваної проблеми, розглядаючи церковні будівлі в одній із країн чисельного проживання українців.

Так, Р. Павлишин у праці "Українські церкви в Австралії" [6] здійснив класифікацію культових споруд українських переселенців у Австралії. Натомість автор книги "Українські католицькі церкви Саскачевану" А. Баран [1] пропонує своєрідний каталог українських греко-католицьких храмів у Канаді. Типологізація культового будівництва українців в Америці та Канаді стала змістом статті В. Чорновуса "Українська архітектура США і Канади" [9]. Існують також наукові розвідки стосовно вивчення творчості провідних архітекторів в українській діаспо-

рі. Зокрема, особливо часто в центрі уваги мистецтвознавців знаходяться архітектурні проекти культових споруд Р. Жука, які приваблюють оригінальним переосмисленням традиційних моделей українських храмів [3; 10].

Враховуючи науковий доробок українських учених у діаспорі та безпосередньо аналізуючи композиційні особливості церковних споруд еміграційних громад, можна припустити, що культове будівництво вихідців з України розвивалося під дією двох основних факторів – збереження зв'язку з національною традицією та впливом естетичних смаків інонаціонального середовища. Однак це лише зовнішні ознаки церковної архітектури українських еміграційних громад. Об'ємно-просторові форми культових споруд насамперед віддзеркалюють сутність духовного життя та специфіку релігійного світогляду українських переселенців упродовж усього періоду їхнього перебування на новій землі.

З початком масового виїзду українців наприкінці XIX століття у країни американського континенту вітчизняне храмове будівництво набуло нової якості та способу функціонування. Передусім, уже перша хвиля еміграції посприяла перенесенню на чужі землі традиції вітчизняної церковної архітектури. В умовах вільного світу, демократичного суспільства, вихідці з України зуміли відтворити практично всі регіональні прототипи та архітектурні форми українських церков. Однак на чужій землі храмове будівництво українських емігрантів зазнало значних змін та впливів континентального зодчества.

По-перше, культові будівлі вийшли за рамки суто прикладного значення – як місця для проведення обрядових служб. Церква увібрала в себе функцію музейного закладу, де зберігаються пам'ятки національної духовності. Своєрідні за своєю діяльністю церкви-музеї знаходяться у Глен Спей, Саут Бавнд Бруці, Альберті та інших містах Америки та Канади. Ці храмові будівлі сприяють не лише збереженню української церковної традиції, але й популяризації вітчизняних святинь в інонаціональному культурному просторі.

Крім того українські церкви деякою мірою почали виконувати функцію громадських приміщень, в яких українські переселенці часто проводять мистецькі та освітні заходи. Насамперед, в таких будівлях відбуваються концерти хорової музики, які організовують учасники церковних хорів. Але репертуар цих концертів не обов'язково складається з літургійної музики. Він може включати й інші жанри української пісенності, серед яких є і світські твори, що набувають певної сакралізації в умовах діаспорного середовища.

Водночас, у церквах українських переселенців функціонують і недільні школи, де молоде покоління вивчає Закон Божий батьківською мовою. Отже, церква, як місце проведення культових служб в умовах еміграційного середовища, набуває поліфункційного значення. Культова будівля втілює ідею національної святині, храму, в якому органічно поєднується релігійне і світське життя зарубіжних українців.

Така роль церковних споруд, безперечно, вплинула на дещо нове трактування їхніх архітектурних форм і техніки виконання. Приклади храмового будівництва XX століття в діаспорі репрезентують різний рівень засвоєння національних традицій та переосмислення вітчизняних канонів. Розвиток церковної архітектури відображає однаковою мірою як еклектичні, так і модернізовані проекти, створені українськими зодчими в еміграції. Серед прикладів українських церков у діаспорі спостерігається також стилізація українського типу храмової будівлі з елементами і деталями архітектурних традицій інших країн.

Багатство українського зодчества, породженого особливостями існування християнської віри в Україні – православної та католицької; регіональним осмисленням і трактуванням храмових структур відтворюють будівлі в різних куточках світу. Одночасно проектуються церкви мурованого та дерев'яного типу. Саме у дерев'яних зрубних церквах найбільше спостерігаються ностальгічні тенденції українських емігрантів щодо перенесення на нову землю будівельної традиції своїх прашурів. У кам'яних та цегляних культових спорудах хоча і є чітке спрямування на відтворення національної архітектури, але й знаходимо багато прикладів відвертого відступу від канонів. Отже, визначимо основні напрями храмового будівництва в українській діаспорі.

Еклектичний, або ж реставраційний тип церковної архітектури прослідковується переважно у дерев'яних храмах. Авторами таких проектів і їх реалізації в більшості були народні майстри, які засвоїли національні традиції ще в Україні. Використовуючи своє природне обдарування, народні зодчі перенесли моделі рідної архітектури на чужу землю. Переважно такі будівлі знаходяться у провінційних районах Північного та Південного американських континентів, де проживає більшість українців сільського типу, для яких консервативність світогляду є нормою.

Прикладом такої будівлі-храму є Українська Православна церква св. Іллі у Врокстоні Саскачеванської провінції. Своїми загальними об'ємами і пропорціями вона подібна до українських храмів XVIII століття, розповсюджених на Західній Україні – хрестовокупольна конструкція увінчана трьома банями, з яких центральний восьмерик завершується типовим двоярусним верхом. За свідченням Ф.Онуфрійчука, церква збудована народними майстрами, “які без архітектурних планів будували все простим столярським знаряддям – сокирами й пилами” [5, с.16].

Оригінальні зразки народної будівельної традиції переважно побудовані в перші роки еміграції. Це архітектурні роботи Семена та Мартина Гульків (церква Петра і Павла у Білфілді 1917 р.), Кіндрата Шеремети (церква св. Якова у Бевер Мейку, провінція Альберта, Канада), Теодора Біллі (церква Покрови в Едванді, провінція Манітоба). Проте, у 60–80-х рр. знову спостерігається будівництво дерев'яних культових споруд, що не відступають від канонів українського зодчества. Реставраційні прикмети мають архітектурні проекти А. Осадця (церква св. Володимира у Глен Спей, штат Нью-Йорк), Ю. Ястремського (церква Непорочного зачаття, Бансборо), І. Жуковського (церква Івана Хрестителя в Гантері) [9].

Прикметно, що сучасні архітектори прагнуть у своїх проектах відтворити певний регіональний тип культових споруд українського краю. Відтак в американських провінціях зустрічаються дерев'яні церкви в галицькому, гуцульському, закарпатському стилях. З цього приводу показова церква Івана Хрестителя в Гантері, яка повторює форму бойківських храмів – чотирирусна ступінчаста конструкція з поступовим зменшенням складових башти, виконана майстром-різьбярем Ю.Костівим за проектом І.Жуковського.

Варто зазначити, що в архітектурних проектах українських церков у діаспорі спостерігається тенденція відтворення не лише регіональних ознак вітчизняного зодчества. В центрі уваги сучасних майстрів перебувають і стильові моделі культових споруд, що історично склалися в Україні. З цього приводу, особливо популярною серед переселенців є традиція українського сакрального будівництва XVII-XVIII століть. Саме у силуеті барокового храму автори сучасних проектів вбачають справжній національний стиль. Цей органічний зв'язок із традицією українського бароко визначає конструкцію церкви Преображення у Пайн-Рівері, Канада.

Серед архітектурних проектів українських переселенців зустрічається і відтворення більш давньої традиції вітчизняного культового будівництва – давньоруського типу хрестовокупольного храму з чисельним та своєрідним розташуванням бань. Така композиційна форма підкреслює особливу величність та монументальність українських храмів у полікультурному просторі.

Саме таке розуміння національної святині українців втілив у своїх проектах архітектор Філіп Ру. Француз за походженням, він лише два роки вивчав українські традиції в Галичині, а з 1913 року – здійснював священницьку діяльність серед українських переселенців у Канаді. Його архітектурні проекти – це своєрідне відтворення в канадських преріях розкішних моделей києворуського зодчества. Особливо цінними й оригінальними є церква Воскресіння в Дофіні та храм Непорочного зачаття в Кукс-Крік, які серед поселенців дістали назву грандіозних “соборів прерій” [4, с.52].

Поряд із достеменним наслідуванням композиційних типів української церковної архітектури, безперечно, відбувається процес модифікації усталених форм. Сучасні культові споруди українських переселенців збагачуються елементами місцевого зодчества. Це зумовлене насамперед специфікою будівельних матеріалів, які часто відмінні від природних умов української землі. Інша причина – використання сучасними майстрами досягнень світової

архітектури XX століття.

Стильовий синтез у церковному будівництві українських переселенців найхарактерніший для культових споруд, що виконані представниками другого та третього покоління емігрантів. Очевидно, їх світоглядні позиції зазнали значного впливу інонаціональних культурних цінностей. Тому вихідці з України, прагнучи зберегти національні традиції, збагачують їх композиційними прийомами континентального будівництва.

Виразного синтезу центристичного типу українського храму і просторових структур американської школи Пола Рудольфа досягнуто у кам'яних спорудах. Зокрема, католицька церква св. Йосафата (штат Іллінойс, США), виконана за архітектурним проектом З. Мазуркевича, демонструє пошуки нового трактування традиційних архітектурних форм українських мурованих храмів [9].

Майстерно переплелися принципи різних стильових прикмет вітчизняного сакрального зодчества з сучасною архітектурною схемою у монументальному комплексі в місті Саут Бавнд Бруці, штат Нью Джерсі, США, виконаному за проектом Ю.Кодака. Храм св. Андрія Первозванного увібрав різноманітні деталі українського будівництва з минулих епох, сполучаючи їх із рисами американської архітектури.

Художній задум церкви демонструє синтез барокових і класичних стильових прикмет українського зодчества з континентальними принципами висотності й просторовості: "український стиль, названий козацьким бароко, вдало поєднано з модерним архітектурним стилем будівлі-пам'ятника" [7, с.11]. У цілому ж архітектурна композиція Української Православної церкви відходить від канонів вітчизняної культової будівлі й, скоріше, репрезентує приклад церкви-пам'ятника, що символізує вільний український дух на американському континенті.

Втілюючи в своїх роботах ідею відродження національних традицій, представники української діаспори звернулися до більш давніх форм церковної архітектури. Зокрема, Р.Павлишин зазначає, що в церквах українських громад в Австралії спостерігається "вплив візантійського духу" [6, с.16]. Архітектурна композиція церкви св. Покрови у Вейвіллі, Аделаїда виявляє цікаве поєднання сучасних методів конструкції із візантійськими ознаками. Хрестовокупольний план храму обведений стінними елементами циліндричної форми, що виконують декоративну функцію.

Пошуки українських емігрантів нових форм церковної архітектури, особливо останнім часом, привели до якісних змін та відвертого відступу від традиційних уявлень про структуру українського храму. Такі споруди значно спрощують відомі архітектурні канони, а більше підпорядковуються духові часу, де економічність і доцільність архітектурного проекту переважає над усталеними віками консервативними нормами культової будівлі. В композиційній схемі сучасного українського храму еміграційного осередку можуть бути присутні лише окремі деталі зі старої школи вітчизняного зодчества, які часто майже непомітні, або ж завуальовані під загальною простотою конструкції, наближеної до повсякденних побутових приміщень.

Такі процеси особливо притаманні церковній архітектурі української діаспори другої половини XX століття. Сучасні культові будівлі, виконані за проектами архітекторів-емігрантів, репрезентують модернізовані конструкції, які відступають від традиційної форми вітчизняного християнського храму.

Зовнішній вигляд таких споруд, нехтуючи віками усталеними канонами сакрального будівництва, наближений до повсякденних побутових приміщень. Вони природньо збалансовані в архітектурному ансамблі сучасного урбанізованого міста. І лише присутність окремих деталей старої школи вітчизняного зодчества, які часто непомітні, або ж завуальовані під загальною простотою конструкції, нагадують про українські "корені" авторів проекту культової споруди. Використання українських елементів в таких будівлях має особливе трактування. Відчутна істотна трансформація національної традиції церковного зодчества, в результаті якої суттєві ознаки вітчизняної сакральної архітектури, які мали важливе функціональне значення, тепер виконують лише декоративну роль.

З цього приводу в сучасній сакральній архітектурі української діаспори предметом особливого зацікавлення та дискусії є творчість архітектора професора Радослава Жука. Автор дев'яти проектів "українських храмів модерного стилю" [3, с.17] не ставить перед собою завдання повторити традиції української архітектури минулого. Він прагне створення композицій, які природні "в контексті даної культури" [3, с.18]. Його приваблює лише ідея втілити у своєму творі неповторний чар національної духовності: "Радослав Жук переконаний, що вдалі твори архітектури трансформують суть даної спадщини в сучасній формі вислову" [3, с.19].

В.Чорновус у своїй роботі, присвяченій дослідженню церковної архітектури, зокрема вказує: "Практично всі роботи Жука є оригінальними. Серед них слід відзначити Українську католицьку церкву св. Євхаристії в Торонто, п'ятикупольна композиція якої сприймається як символ" [9, с.169]. Архітектор використовує у своїх роботах лише композиційну ідею української церкви, реалізуючи її кожен раз у незвичних та оригінальних формах, в яких є цілком нове розуміння організації храму. Зокрема, проектуючи церкву св. Сімейства в Вінніпегу, Р.Жук використав три арки-верхи - розташовані в центрі будівлі, що має форму трапеції.

Аналогічне вирішення культової будівлі запропонував Р.Жук у проекті української церкви св. Йосифа у Вінніпегу (1964 р.). "П'ять ажурних бань, що увінчують досить просту бетонну "коробку", не відіграють функціональної ролі, але надають храмові "візантійського силуету" [4, с.54], - зазначає Б.Ірюк. Залізобетонна конструкція церкви виконана на замовлення української громади, яка "вимагала від архітектора проекту з п'ятьма верхами" [3, с.19]. Отже, проф. Р.Жук, враховуючи побажання віруючих, у сучасній мистецькій будові використав верхи як ремінісценцію традицій української архітектури.

Сміливе вирішення верхів спостерігається у формі церкви св. Стефана в Калгарі, провінція Альберта (1982р.). На відміну від попереднього прикладу "бетонного храму", Р.Жук здійснив проект дерев'яної будівлі. Однак і цей взірєць відходить від традиційних форм українських церков: "новаторський план храму прямокутної форми, над спорудою панують три асиметрично розташовані оригінального профілю верхи" [3, с.20]. Кожна баня по вертикалі немов "розтята навпіл" і на тлі скелястих гір, де розташована церква, підкреслює багатозначність категорій б у т т я і д у х у , в і р и і п р и р о д и .

За словами Геймо Відтманна, праці Р.Жука "стали не лише архітектурними монументами, але також монументами величі християнської української духовності в широких канадських преріях" [9, с.169].

Очевидно, що пошуки нових композиційних ідей церковної архітектури знаходять продовження і у зодчих молодшого покоління. Продовжує творчі експерименти з новим композиційним планом храму-будівлі архітектор Зорян Городиський. Його проект церкви і школи Американської православної парохії св. Трійці в місті Парма, штат Огайо, також не підпорядковується традиційним канонам українського церковного зодчества, а передбачає вихід у нові, ще не апробовані перспективи світового сакрального будівництва.

Серед авторів модерної архітектури Д. Степовик, доктор мистецтвознавства, у статті, присвяченій релігійному мистецтву української діаспори виділяє також проекти З.Мазуркевича, О.Ковалишина, Р.Павлишина, О.Пристаї, Ю.Ясинського [8, с.103].

Отже, церковна архітектура ХХ століття в українській діаспорі пропонує досить строкату і неоднозначну картину засвоєння давніх канонів і стилів храмового будівництва вихідцями з України. Тенденція еклектичного відтворення старих традицій органічно співіснує з самобутньою і сучасною трактовкою культових споруд. Однак усі пам'ятки церковної архітектури єднає спільна риса – популяризація української духовності, національної християнської культури на чужині. Адже кожен проект культової споруди, зроблений українськими зодчими-емігрантами пройнятий християнсько-богословською ідеєю в душі загальноприйнятої в Україні концепції

величності й композиційної просторовості національного храму.

Джерельні приписи

1. Баран А. Українські католицькі церкви Саскачевану. – Саскатун, 1977. – 389с.
2. Булавський О. Українські пейзажі Манітоби // Мистецтво української діаспори / Редкол.: О.Федорук та ін. – К.: Тріумф, 1999. – Вип. 1. – С.286-295.
3. Геврик Т. Церковна архітектура українців Північної Америки: Архітектор Радослав Жук // Мистецтво української діаспори / Редкол.: О.Федорук та ін. – К.: Тріумф, 1999. – Вип. 1. – С.14-21.
4. Ірюк Б. “Той руйнує, той мурує...” // Всесвіт. – 1991. - №11. – С.51-55.
5. Онуфрійчук Ф. Музейна збірка українських народних скарбів. - Йорктон, 1981. – 58 с.
6. Павлишин Р. Українські церкви в Австралії. – Мельбурн, 1993. – 60 с.
7. Рубець М. Українці в Америці // Людина і світ. – 1994. – № 3-4. – С. 8-13; № 5-6. – С. 2-6; № 7-8. – С. 6-11.
8. Степовик Д. Історія української ікони Х-ХХ століть. – К.: Либідь, 1996. – 440 с.
9. Чорновус В. Українська церковна архітектура США і Канади // Українська еміграція. Історія і сучасність. – Львів: Каменяр, 1992. – С. 166-170.
10. Шерех Ю. Про церкви Радослава Жука // Сучасність. – №1. – Мюнхен, 1981. – С. 53-56.

Резюме

У статті окреслюються провідні напрями церковного будівництва в українській діаспорі в контексті збереження і переосмислення сучасними архітекторами національної традиції. На основі аналізу культових споруд українських переселенців виявлено одночасне існування декількох тенденцій розвитку традиційних форм українських храмів: реставраційна, модифікаційна та трансформаційна.

Summary

In the article, the leading directions of ecclesiastical building in Ukrainian Diaspora in the context of preserving and having new view of national tradition by modern architects are determined. On the base of analysing of cult's edifices of Ukrainian migrants, the simultaneous existing of several tendencies of development of traditional forms of Ukrainian temples, as a restorational, modifical, and transformational, is found out.

УДК 78.08

Е.Б. Брилін

ТЕХНОЛОГІЯ МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ В КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМ КУЛЬТУРИ

Теорія *творчості* розглядається в контексті філософії мистецтва як вид самовираження особистості й пізнання нею навколишнього світу. Музична естетика займається розробкою таких аспектів, як гносеологічний аналіз провідних принципів і напрямів музичної творчості, досліджує специфіку способів творення, відображення дійсності в музиці, сутності та характеру музичного взірця, його змісту і форми, категорії об'єктивного і суб'єктивного, типового й не типового,

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>□	3
-------------------------	---

Розділ І. ІСТОРИКО-МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА УКРАЇНИ

<i>Кубицька Н.В.</i> Походження та художні особливості глиняної іграшки Волинського Полісся (на матеріалах с. Кульчин)	8
<i>Луній Т.Ф.</i> Художньо-образна та семантична структура геометричного орнаменту західнополіських рушників.....	18
<i>Михайлова Р.Д.</i> Регіональні ювелірні прикраси Волині Х – початку ХІ ст. (за матеріалами речових скарбів)	27
<i>Бондарчук Я.В.</i> Синтезування середньовічних та ренесансних принципів художньої стилізації в декоративно-ужитковому мистецтві Острозького осередку другої половини ХVІ – першої половини ХVІІ ст.	47
<i>Смирнова Т.Б.</i> Формування середньовічного мистецтва Польщі в контексті західних та східних впливів □	53
<i>Пономарьова Т.О.</i> До історії ілюстрування волинського циклу творів В.Г. Короленка (за матеріалами збірки фондів Рівненського обласного краєзнавчого музею)	59
<i>Граб О.В.</i> Національно-культурне відродження та творчі мистецького життя Львова 60-х років ХХ століття	67
<i>Вакульчук М.В.</i> Мистецтво красномовства та його різновиди	73
<i>Пустовіт О.Ю.</i> Сучасний стан й основні тенденції розвитку мережі та типів православних храмів в Україні	78

Розділ ІІ. ТЕОРЕТИКО-МИСТЕЦЬКІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

<i>Сметана О.П.</i> Особливості використання здобутків імпресіоністичної техніки у хоровій вітчизняній музиці кінця ХІХ – початку ХХ століття	85
<i>Михайлова О.Г.</i> “Мелодія”: слово і образ в естетиці Валентина Сильвестрова.....	93
<i>Прокопович Т.Ю.</i> Церковна архітектура української діаспори в структурі вітчизняної традиції□	102
<i>Брилін Е.Б.</i> Технологія музичної творчості в контексті проблем культури	107
<i>Виткалов В.Г., Мельник Я.М., Борецько Г.Д.</i> Установи культури і освітянська мережа: тенденції та проблеми функціонування (на прикладі Рівненщини)	111

Розділ ІІІ. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ

<i>Прокопович Т.Ю.</i> Українська культура ХХ століття у дзеркалі політики / Виткалов В.Г. Українська культура. Сторінки історії ХХ століття. – Рівне: Ліста, 1999. – 435 с.....	119
<i>Кир’ячук Б.М.</i> Герменевтика мистецького творення / ГАНС-ГЕОРГ ГАМАДЕР. Вірші і розмова ЕСЕ / Переклад, передмова та примітки Т.Гаврилів. -Львів: Незалежний культурологічний часопис “Ї”, 2002.– 188 с.	122
<i>Морозова Т.П.</i> Мистецькі обрії ‘ 2000: Альманах: Науково-теоретичні праці та публіцистика /Академія мистецтв України / Головн. наук. ред. І.Д.Безгін. – К.: КНВМП “Символ - Т”, 2002. – 461 с.	124
<i>Відомості про авторів</i>	128